

Επιστολή στον Oskar Pollak

[27 Ιανουαρίου 1904]

Αγαπητέ Όσκαρ!

Μου έγραψες μίαν ωραία επιστολή, η οποία ήθελε ή ν' απαντηθεί σύντομα ή καθόλου, και τώρα έχουνε περάσει δεκατέσσερεις ημέρες από τότε, χωρίς εγώ να σου έχω γράψει, τούτο θα ήταν αυτό καθεαυτό ασυγχώρητο, αλλά είχα τους λόγους μου. Πρώτον ήθελα να σου γράψω μόνο πράγματα που θα τα έχω σκεφθεί καλά, επειδή η απάντηση σ' αυτή την επιστολή μου φαινότανε σημαντικότερη από κάθε άλλη προηγούμενη επιστολή σ' εσένα – (δυστυχώς αυτό δεν συνέβη)· και δεύτερον διάβαζα τα ημερολόγια του Χέμπελ (1800 σελίδες) απνευστί, ενώ παλαιότερα τσιμπολογούσα μόνο μικρά κομματάκια, τα οποία μου φαινόταν εντελώς άνοστα. Εν τούτοις το άρχισα ως σύνολο, εντελώς σαν παιγνίδι αρχικά, μέχρι που τελικά όμως ένιωσα σαν άνθρωπος των σπηλαίων, που πρώτα κυλάει γι' αστειό και για πολλή ώρα έναν ογκόλιθο μπροστά στην είσοδο της σπηλιάς του, ύστερα όμως, όταν ο ογκόλιθος σκοτεινιάζει τη σπηλιά και κόβει τον αέρα, αδιόρατα τρομάζει και με αξιοπερίεργο ζήλο κοιτάζει να βγάλει την πέτρα σπρώχνοντάς την. Αυτή όμως τώρα έχει γίνει δέκα φορές πιο βαρειά κι ο άνθρωπος πρέπει με φόβο να βάλει όλες του τις δυνάμεις, προτού μπει πάλι φως και αέρας. Το ίδιο κι εγώ δεν μπορούσα να πάρω φτερό στο χέρι μου αυτές τις ημέρες, διότι όταν αγναντεύει κανείς μια τέτοια ζωή, που χωρίς κενό ανυψώνεται ολοένα και πιο ψηλά, τόσο ψηλά που ο άλλος ούτε με τα τηλεσκόπιά του δεν τη φθάνει, τότε η συνείδηση δεν μπορεί να βρει ηρεμία. Αλλά κάμνει καλό, όταν η συνείδηση αποκτά φαρδιές λαβωματιές, διότι μ' αυτές γίνεται πιο ευαίσθητη για κάθε δαγκωματιά. Εγώ πιστεύω ότι θα έπρεπε κανείς μόνο τέτοια βιβλία εν γένει να διαβάσει, που τον δαγκώνουνε και τον κεντάνε. Αν το βιβλίο που διαβάζουμε δεν μας ξυπνά μ' ένα χτύπημα γροθιάς στο κρανίο, για ποιον λόγο διαβάζουμε τότε το βιβλίο; Για να μας κάμει ευτυχείς, όπως γράφεις; Θεέ μου, ευτυχείς θα ήμαστε ακόμη κι αν δεν είχαμε καθόλου βιβλία, και τέτοια βιβλία, που θα μας κάμνουν ευτυχείς, θα μπορούσαμε

εν ανάγκη να γράψουμε κι οι ίδιοι. Χρειαζόμαστε όμως τα βιβλία που επενεργούν επάνω μας σαν δυστυχία που μας πονάει πολύ, όπως ο θάνατος κάποιου που αγαπήσαμε πιο πολύ απ' τον εαυτό μας, σαν να ήμαστε διωγμένοι σε δάση, μακριά απ' όλους τους ανθρώπους, σαν αυτοκτονία, ένα βιβλίο πρέπει να είναι το τσεκούρι για την παγωμένη θάλασσα μέσα μας. Αυτό πιστεύω εγώ.

Αλλά εσύ είσαι βέβαια ευτυχής, η επιστολή σου λάμπει κανονικά, πιστεύω ότι παλαιότερα μόνο λόγω της κακής συναναστροφής ήσουν δυστυχής, ήταν εντελώς φυσιολογικό, στον ήσκιο δεν μπορεί να λιάζεται κανείς. Αλλά ότι για τη δική σου ευτυχία ευθύνομαι εγώ, τούτο δεν το πιστεύεις. Το πολύ-πολύ ως εξής: Ένας σοφός, που τη σοφία του την έκρυβε από τον ίδιο του τον εαυτό, συναντήθηκε μ' έναν τρελό και μίλησε λιγάκι μαζί του, για πράγματα φαινομενικά μακρινά. Όταν λοιπόν τελείωσε η συζήτηση και ο τρελός θέλησε να πάει σπίτι του – έμενε σ' έναν περιστέρωνα – κρεμιέται τότε ο άλλος απ' τον λαιμό του, τον φιλά και φωνάζει: ευχαριστώ, ευχαριστώ, ευχαριστώ. Γιατί; Η τρέλα του τρελού ήτανε τόσο μεγάλη, που έδειξε στον σοφό τη σοφία του. –

Νιώθω σαν να σου έχω κάμει κάποια αδικία και να πρέπει να σου ζητήσω συγχώρεση. Αλλά εγώ δεν γνωρίζω καμμία αδικία.

Δικός σου Φραντς

Μετάφραση: Αλέξανδρος Κυπριώτης